

A Hazafias Népfrent: erős, egységes nép, szabad, virágzó ország!

Tudományos társaságot Szegednek

Hozzájárulás a Hazafias Népfrent szegedi előkészítő bizottsága programtervezetéhez

„Új szelek nyögetik az ős magyar fakat...“ és a dolgozó nép szerte az országban vitatja, tárgyalja, javaslatokkal csiszolja a Hazafias Népfrent előkészítő bizottságok programtervezetét. Mi értelmiségi dolgozók nagy figyelemmel és egyetértéssel olvastuk a tervezet kultúrával kapcsolatos eredményeit és számos más értelmiségi, tudományos kutató nevében, arról, hogy milyen szükségletei vannak a szegedi tudományos életnek. Tudományos társaságot Szegednek — ebben a mundaiban lehetne össze-foglalni kívánságainkat. Nem új gondolat ez a kívánság, hiszen a nagy kulturális hagyománnyal rendelkező magyar városok: Sopron, Pécs, Debrecen, Nyíregyháza — hasonló gondolatokkal foglalkoznak — mint folyóiratainkból értesülhettünk.

A helyi TTIT és az Irószövetség nem oldhatja meg és nem végezheti el egy tudományos társaság munkáját, mert más feladatok megvalósítására hivatott.

Igaz ugyan, hogy a tudományos dolgozók számos fővárosi Tudományos Társaságnak tagjai, de sajnos ezek a társaságok csak meghívót küldhetnek tagjaiknak, de útiköltséget nem és természetesen nem adhatnak engedélyt munkahelyről való eltávozásra sem. Így elől az a helyzet, hogy egyes speciális tudományos területek dolgozó kutató elmarad fejlődésben, amit csak akkor vesz észre, mikor nagynehezen sikerül eljutni az Akadémia évi nagygyűlésére és eszmét cserélhet karlarsaival.

Az utóbbi években sokáig beszéltek a szülőföldszereket elmélyítő-séről, melyet a helyismereti kutatásokkal és a haladó hagyományok újjáélesztésével lehetne elérni, csak éppen keveset tettünk ezen a téren. Olyan szervezett hiányzott, mely a legmagasabb tudományos színvonalon összefogná

az ara legalkalmasabb erőket, kiket a szervezet maga választ tagjai közé s mely szervezet aktivitásával a lángra szökkenne a helyi kultúra.

Szegeden volt nemes hagyományokkal bíró tudományos társaság: a Dugonics Társaság. Évkönyvvel, titkári jelentéssel átnézve, megállapíthatjuk, hogy ha nehéz körülmények között is, de több mint fél-évszázadon át becsülettel teljesítette önként vállalt feladatát: a szegedi kultúra és tudomány színvonalának emelését. Amit Szegedről ma tudunk, azt jórészt a társaság tagjai sorába tartozó tudósok és írók érdeme. Első főtájkára: Békefi Antal, majd Tömörkény István, Móra Ferenc, akik halálukig viselték a felelősséget a gondjaira bízott társaságért. De tagjai voltak a Dugonics Társaságnak: Jókai, Mikszáth, Gárdonyi, Pécsa Lajos Juhász Gyula, az írók közül, Reizner János és Kulinyi Zsigmond, Szeged történetírói, Szeremley Lajos: Várházi történetírója; Zsiflinszky Mihály: megyei monográfia író; Kovács János, ki a Dugonics Társaság pályázatára készítette el: Szeged néprajzát, mely ma is alapvető munka e téren; Kálmány Lajos és Solymossy Sándor a két nagy folklorista is a társaság tagjai sorába tartozott, és hosszan lehetne sorolni ezt a méltán díszes névsort.

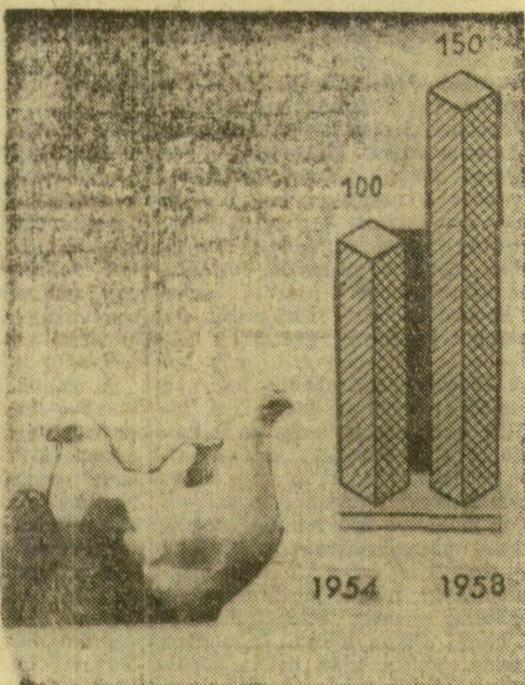
Mit várunk Szegeden egy alakítandó tudományos társaságtól: 1. Felolvasó üléseket havonta a legkülönbözőbb szaktudományok területéről (régiben ezeket a város-háza nagytermében tartották); 2. Kiadványokat, melyek ma eléggé hiányzanak és amelyekben látni lehetne a tagok munkájának eredményét a helyismereti kutatásokban; 3. Alapítványokat, helyi díjakat.

Nagy Dezső
múzeológus, Móra Ferenc múzeum

Adatok a Hazafias Népfrent előkészítő bizottsága programtervezetéből

A Hazafias Népfrent szegedi előkészítő bizottsága programtervezete jelentős mértékben foglalkozik az állatállomány növelésével, amely fontos részét jelenti a lakosság jobb ellátásának. A program állatnyelési részén belül megállapítja: »Baromfiállományunkat a jelenlegi 150 százalé-kára emeljük, a tojás-hozamot pedig tyúkonként 25 százalékkal növeljük«.

A meglévő adottságok mellett túl is teljesíthető a baromfi-állomány és a tojás-hozam növelése is.



Együtt lesz ismét a család...

Az év mindenütt hamar kitélt. Az intéző gondolkodás nélkül gyorsan kimondta: — Menj isten hírével. Ez a szó járta akkoriban. A földönfutóvá válás, az éhség, a tudóbiz — így mondták, emlékszem — az Isten rendeltetését...

Nincs annyi ujjá az embernek, ahányszor elmondták az öt család Kozma Dezsőnek is ezt a hit-szegő hazugságot. A harmadik gyereket, a Ferkót füzöldülés után 10 éves korában ezért kellett kivenni az iskolából és alkudozás nélkül a kutyanyaki Komlósi Ferenc kulákhoz adni.

— Naccságos úr — valahogy így mondta az apa, — a Ferkó fiam vigyázza a malacokra...

— Mennyit kérsz a gyerekért? — kezdte Komlósi, ugyanazzal a hanggal, mintha vásáron alkudozna a szegényember tehenére.

— Csak a kosztját, meg hát, ha jónak látja még valamicskét...

— Na jól Nem vesznék össze...

Ennyit ért akkor az ember, így történt a szegődés. Mert hát a szűkös komenció a betevőt sem futotta. Odaadta az egyik gyereket a másik után, évről évre a kosztjára, meg a „valamicskéért“. És ez a „valamicske“ bizony nem sok volt. Mi maradunk!

Komlósi Ferenc, nyolchavi kanász-ságért, a 10 éves Ferkó gyerek-nek, 8 éves fia kinőtt ingét adta mindössze. A sirva panaszkodó anyának pedig, félvállról vetette oda:

— Imádkozz jobban, majd akkor megsegít az isten!...

Egész életen keresztül imádkoz-hatott az anya. Az Istentől ugyan, a grófok, a papok, a kulákok, hol-tomiglan-holtáig, sanyargathatták volna a szegényembert.

1944. október. Napkelet felől már hallatszik a dörgés... bírrad a nap. Megrakott kocsi, megakott kocsi ér. Se vége, se hossza a nyugat felé hajtott, rabolt lábasjóságnak, borjúknak, marháknak.

Talpon az egész falu. Elrettentő hírek járnak szájról szájra.

— Mi megvárjuk őket — mondja határozottan Kozma Ferkó apja.

— Menjünk mi is — könyörög az anya — a plébános úr is mon-gya...

— Menjen a plébános, ha akar. — Menjen a plébános, ha akar. — Menjen a plébános, ha akar.

A szegedi emberek: tudósok, ipari munkások, dolgozó parasztok, kisiparosok és mások gondolataikat egyre többször szövik a népfrent-ről. Mindenkinek van véleménye és természetes, hogy ezek sokirá-nyúak. Egy dolog azonban meg-egyező: a népfrentba van véleménye és természetes, hogy ezek sokirá-nyúak. Egy dolog azonban meg-egyező: a népfrentba van véleménye és természetes, hogy ezek sokirá-nyúak.

Egyszerű parasztember Dobó La-jos. Szeged-Alsóvároson, a Veres-ács-utcában lakik. Hollófeke te-hajába az idő ezüstös szálakat hú-zott már. Ilyenkor ősszel ő is nagy munkában van a földön. Vetni akar hamarosan, mert itt az ideje.

Dobó Lajossal beszélgettünk a népfrent-ről. Arról beszélt, hogy mit vár tőle, mit vár a népfrent-től. Egy szép hasonlatot is elmondott. Néki nincs lova és így Farkas Pista bácsi fogatjával meg-szántják az ő és az öreg Farkas földjét is — együtt. És közösen is vetnek, hogy

mindketten
jobban boldoguljanak.

— Hát a népfrentban is ilyen megértéssel kell tömörülni minden embernek, akinek kedves a hazája. Egységben, összefogva jobban lép-telünk előre — így mondta ezt Dobó Lajos. Gondolatban aztán az egész Alsóvároson járt és embe-rek: szomszédai, ismerősei, paraszt-társai is eszébe jutottak. Nincs mit tagadni, hogy Alsóvároson is

vannak olyan emberek — Dobó Lajos szavaival —, akik ezért, vagy azért «visszahúzódtak», s nem hal-latják szavukat.

— Nékem az a meglátásom, hogy ezek az emberek is megszólalnak, csak meg kell találni az utat hoz-zájuk. Ha kérdéseikkel, életükkel foglalkozunk, akkor ez így is lesz, ha nem is egyik napról a másikra.

Az utóbbi hónapokról is kis számvetést tett s percnyi csend után beszélt tovább. Nyáron történt; szomszédja, Császár Péter bácsi elpanaszolta, hogy beidézték a tanácsházára, mert «nem tett eleget» esedékes tojás- és baromfi-beadási kötelezettségének. Bosz-szankodott az öreg Császár Péter, s ez érthető is volt, mert ő teljesítette a beadást, csak hát valahol hiba történt, azért idézték be ép-pen a nagy dologidő kellős közepén. Ezzel kapcsolatban ez a véle-ménye Dobó Lajosnak:

— A népfrenthoz is eljut majd az, hogy olykor feleslegesen zak-latják az embert. Azt várom, hogy a népfrent tolmácsolja a tanácsnak, hogy

ügyeljenek,
s ne adják hasonló baj.

— A népfrentnak gondolni kell a mindennapok kérdéseire, s fog-lalkozni a nép életével és segíteni kell a munkáját.

Kis csend, majd az őszi munkára kerül a sor. Dobó Lajos is arról beszél, hogy a dolgozó parasztok soha nem tapasztalt kedvvel, biz-

tonságérzettel tevékenykednek a földeken. Csak helyeselni tudja ő is, hogy a népfrent szegedi előké-sztő bizottsága programterveze-tében jelentős rész foglalkozik a város mezőgazdasága fejlesztésé-vel s a paraszti munka segítségé-vel. Persze közben mondják is el a dolgozó parasztok észrevételeiket, javaslatukat.

Alsóvároson, a Földmíves-utca-ban volt egy úgynevezett paraszt-kör. Dobó Lajos szerint helyes vol-na, ha a hosszú téli estéken újból

összgyűlnének az alsóvárosiak

a Földmíves-utcában s elbeszélget-nének mindenről. Jó előadót is szí-vesen hallgatnának. Helyénvaló cz, S az estéken át nemcsak a beadás-ról, adóról stb. váltásnak szót, ha-nem, ha úgy tetszik, az unokákról, vagy a paprikatermelésről. Terve-ikről is beszéljenek, s mindarról, ami az életükhöz tartozik. Mód adódna a szórakozásra is, a műve-lődésre. Eljenek ezzel az alsóvá-rosi Dobó Lajosok is, a Kiss Mi-hályok és a többiek.

Ne fukarkodjanak a szóval az alsóvárosiak, mert a népfrent az övéké is — értük is való. Ez a vé-leménye Dobó Lajosnak is.

— Sok fontos kérdésről lesz szó a vasárnapi népfrent nagygyűlésen — mondotta — és éppen ezért én is ott leszek. Nem maradok en el.

S indul már, hogy megkeresse az öreg Farkas István bácsit és in-tézzék dolgukat a tanácsnál.

(mervay)

Százthz éves az újszegedi tanítóképző

Felszabadulásunk tízéves év-fordulója maga is tiszteletet parancsoló ténye az idei tané-nek. Az újszegedi tanítóképzőbe járó ta-nulók szemében tükröződik is en-nek a történelmi fordulónak a viss-zafénye. Tudják, hogy az ünneplés, a megemlékezés csak támaszpontja annak a viláktűzésnek, hogy az ide-i tanévben különösen szép er-de-ményeket érjenek el. A kitartó és áldozatos munka eredményeivel kívánják ünnepivé avatni az egész tanévet.

Idős és fiatal kartársak egész sorának szívében megrezzen valami a tízéves felszabadulási emlék mel-le: is: száztizéves az ősi iskola, amely útba indította őket. Egybe-esik a két évforduló: egyiknek a magasztosságát a másik még foko-za.

Az iskola levélben keresle meg azokat a kartársakat, akikről tudunk és akiknek a címét elérhetjük. Sorozatosan jönnek az értesítések az ország minden tá-járól: a kettős évfordulón ott le-szünk! Megkapó színfoltok, élet-darabok bontakoznak ki a választe-velek sorából. Régi növendékek, őshajjú tanítók leírják: hova szó-lította őket a kötelesség, halálával gondolkodnak az iskolára, mely tisztes korában is figyel gyermekeire. Régi tanári arcok villannak elénk: a sorokba rejtett emlékekből: Straub Ferenc, Kövessy Jenő, Mandula Aladár; valamennyien haladó gon-dolkodású és alkotó pedagógusok, vezérkönyvek és tankönyvek írói, országosan elismert szaktekintő-

lyek. Túl a levelek során — ki tudja hány és hány nemes peda-gógus szív emléktét őzi száztiz év dokumentációs anyaga. Kiállítás beszélt erről is október 9-én, az emlékünnepély napján.

Hagyománygyűjteményünk avatni szentül minden esztendőben október második hetében a »végzett növendékek hetét«. Ez lesz az az időszak, amikor az itt végzett nö-vendékek, vagy személyesen ke-resik fel az iskolát, vagy pedig néhány sorban életjelt adnak ma-gukról, hogy hol munkálkodnak. Az iskola valóban édesanyai büsz-keséggel gondol gyermekeire, végzett növendékeire. Felelősség-teljes, vezetőállású kartársak mű-ködnek a végzett tanulók közül az oktatásügyi minisztériumban, a megyetandácsok oktatási osztályain, a köznevelés ügyének csaknem va-lamennyi területén. Büszkéek va-gyunk rájuk, de büszkéek vagyunk a sok-sok becsületes tanyai tanító-ra, akik szorgalmuk, tapasztalatuk és ötlelességük nyomán országos hírnévre tettek szert. Büszkéek va-gyunk a Takács Józsefekre (zd-kányszéki tanító), a Tokodi And-rásokra (Tápé-réti tanító), akik a fizikai szemléltető eszközök egész sorát barkácsolják össze, vagy tu-dományos igénytel foglalkoznak környezetük régiségértani leleteinek gyűjtésével.

Az iskola jelenlegi nevelőtestü-lete úgy érzi, hogy örököse a régi alkotó elődöknek. Sok eleven kezdeményezés indult útjára egyé-ni elindítás folytan. A kultúralt

magatartásra való nevelés is így vált nevelőtestületünk munkamód-szerévé (Dr. Podor János kartárs kezdeményezése nyomán).

A szemléltetés kérdése állandó munkaterülete a nevelőtestületnek: egyszerű útbaírdító megoldások a leendő tanyai és falusi nevelők-nek. Szemléltető eszközök, karto-grammok, faliképek készülnek ma is Tury, Fogassy és Nagy kartár-sak vezetésével. — Az iskola ál-landó belső fejlesztése is elevenen hajtóerő. Az oktatás belső tárgyi feltételeinek a megteremtésében a kartársak nem ismernek fáradtságot: az elmúlt két esztendő alatt több mint 30.000 forint értékű az a tár-sadalmi munka, amit erre fordítot-tak. Ha kellett, együtt falazott a biológussal a fizikus, a történelem tanár, a nyelvészakos; téglát ado-gatott és malfert kevergetett, ha kellett az ének- és zeneszakos kar-társ. Meleg elvtársi és családi sze-retet forrasztja egyggyé ezt a mun-kaegyütttestet.

Nevelők, szülők és tanulók ösz-szefogása így tudta kiszélesíteni az állami támogatás és segítés ható-sugarát. Épül és szépül a mi is-kolánk, második otthonunk. — Par-kos udvarán már az őszi színei vibrálnak a fák lombjain, de a tízpercekre kitóduló gyermekse-reg arcán és szemében egy újabb évszázad felszabadult büszke remé-nye csillog.

DÖME MIHÁLY, igazgató

A kisipari szövetkezetek csatlakoztak a Hazafias Népfrent-hoz

A Kisipari Szövetkezetek Cson-grádmegyei Szövetsége vezetősége megtárgyalta a Hazafias Népfrent előkészítő bizottságának felhívását. A vezetőség 5000 szövetkezeti dol-gozó nevében örömmel és lelkesen csatlakozott a Hazafias Népfrent mozgalmához, amely a Magyar Dol-gozó Pártja III. kongresszusának útmutatása nyomán dolgozó ré-pünk minden rétegének szoros nemzeti egységbe való összefoga-sát tűzte ki célul.

Megyénk kisipari termelőszövet-kezeteinek dolgozói odaadó munká-lukkal kívánnak részt venni a munkás-paraszt szövetségben ala-guló nemzeti összefogásban, a nagyvessző célkitűzések megvalósí-tásában.

A KISZÖV vezetősége magáévá tette a Hazafias Népfrent előkészítő bizottságának határozatait és fel-hívta a ksz-ek vezetéségeit, a szö-vetkezeti bizottságokat, hogy vegye-nek részt az előkészítő bizottság munkájában: a népfrent bizottsá-gok és a kongresszus küldötteinek megválasztásában.

REGŐS PÉTER